

Resum executiu FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Es pot accedir a dades d'educació per a fer recerca?

Principals resultats de l'Enquesta sobre fonts de dades en educació

ABRIL 2015

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons de

Reconeixement-NoComercial-Sense obra derivada (by-nc-nd).

Es permet la reproducció, distribució i comunicació pública de l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria. No es permet l'ús comercial de l'obra ni la generació d'obres derivades.

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill
estan disponibles per a descàrrega al web
www.fbofill.cat.

© Fundació Jaume Bofill, 2015

Provença, 324

08037 Barcelona

fbofill@fbofill.cat

<http://www.fbofill.cat>

Primera edició: abril de 2015

Autors: Julià Minguillón i Laura Morató

Coordinació de continguts: Laura Morató

Aquest és un resum executiu de l'Informe "Resultats de l'enquesta sobre fonts de dades en educació" (vincle), pel que la numeració dels gràfics es refereix al document original.

Per què hem fet aquesta enquesta?

Creiem que la recerca en educació és l'eina que permet fer diagnòstic i avaluacions acurades sobre la situació actual i que aquesta és la manera més adient per poder plantejar millores, allà on cal.

Si es navega per les pàgines web dels diferents organismes públics que gestionen l'educació a Catalunya, es pot veure que és difícil saber quines bases de dades hi ha i com s'hi pot accedir. No disposem de llistats exhaustius sobre les diferents fonts de dades, ni de l'especificació sobre com accedir-hi, a qui adreçar-se o quins criteris s'han de complir per poder-les usar. Davant aquesta realitat, un dels objectius del projecte Dades obertes per a la recerca en educació era explorar les bases de dades existents i saber com s'hi pot tenir accés per a fer recerca.

Una part d'aquest projecte ha volgut saber quina és l'experiència de la comunitat investigadora del país a l'hora d'accedir a les dades, així com explorar la seva percepció i disposició a compartir les seves pròpies dades i resultats de les recerques. Per això, vam fer una enquesta oberta a tots els membres d'aquesta comunitat. En aquest document us en presentem els principals resultats.

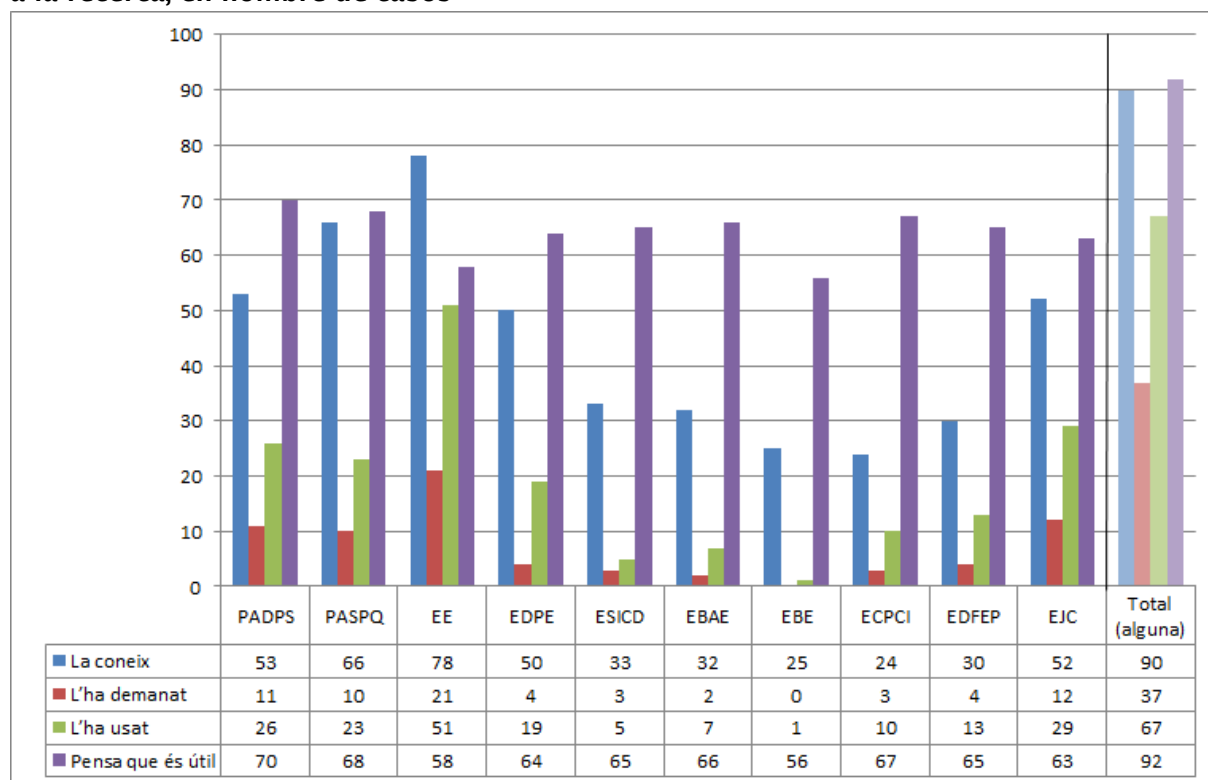
Principals resultats

Accessibilitat a les dades

Els investigadors declaren que les bases de dades més conegudes i usades, no són necessàriament les que consideren de més utilitat per a la recerca. Probablement això té a veure amb l'accessibilitat a les dades, ja que la que més es coneix, s'ha demanat i usat ofereix resultats des del mateix web del Departament d'Ensenyament, contràriament al que passa amb la resta de fonts sobre educació. D'altra banda, el món de la recerca en educació sembla necessitar d'un major i més fàcil accés a aquestes dades, per conèixer i valorar les potencialitats de cada una de les diferents fonts.

La base de dades més coneguda (75% de la mostra) i més usada (49%) és la segona menys valorada en quant a la seva utilitat, l'Estadística de l'ensenyament-EE. Per contra, la tercera considerada més útil, l'Enquesta de consum i pràctiques culturals infantils-ECPCI, és a la cua en coneixement (23%), demanda (8%) i ús (9,6%).

Gràfic 4. Bases de dades que es coneixen, s'han demanat, s'han usat i es creuen útils per a la recerca, en nombre de casos

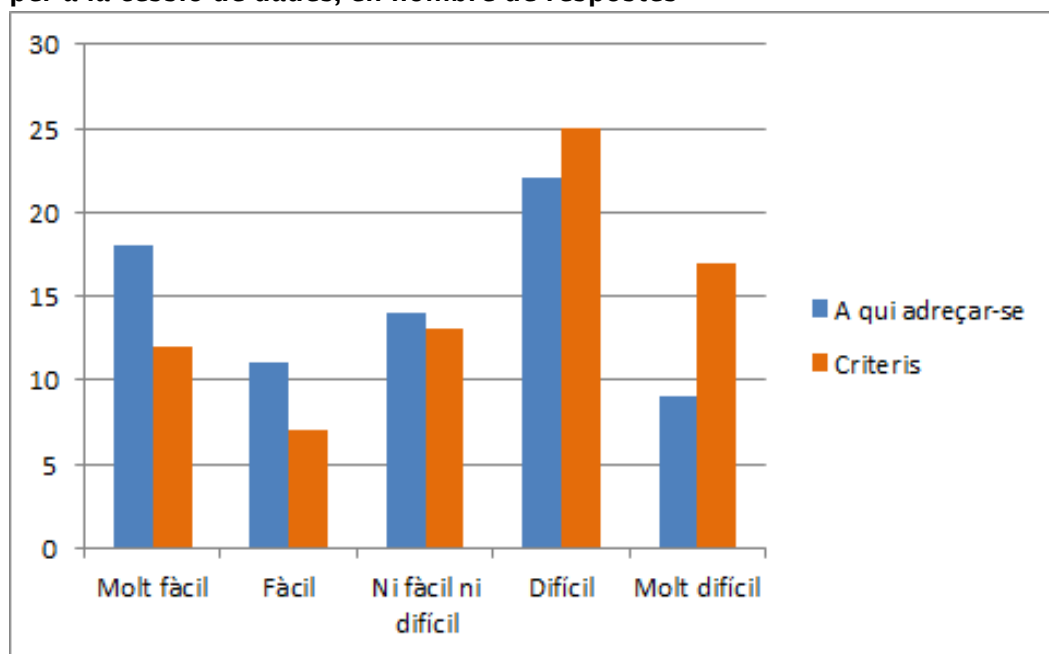
Font: elaboració pròpia amb les dades de l'Enquesta sobre fonts de dades en educació reglada

Informació necessària per poder demanar bases de dades

Per les persones que van respondre l'enquesta, és més difícil conèixer els criteris que s'utilitzaran a l'hora de valorar una petició de dades, que saber a qui adreçar-se. En un i altre cas, però, sobta la manca d'informació bàsica i inicial per a que qualsevol investigador o investigadora es pugui plantejar una nova recerca. Si no es pot trobar, de manera fàcil i ràpida, qui és el responsable de rebre les demandes ni quins criteris es tindran en compte, el procés de petició es complica enormement. Hem de fer notar que no parlem d'accedir a les bases de dades, sinó a la informació sobre com demanar-les.

Els investigadors i investigadores majoritàriament consideren que és difícil o molt difícil saber a qui adreçar-se per demanar les dades (42%) i conèixer els criteris per a la cessió dels fitxers (57%).

Gràfic 5. Grau de dificultat per trobar la informació sobre a qui adreçar-se o els criteris per a la cessió de dades, en nombre de respostes

Font: elaboració pròpia amb les dades de l'Enquesta sobre fonts de dades en educació reglada

Criteris per a la cessió de bases de dades

Gairebé la meitat de les bases de dades que s'han demanat (59 en total) per part dels investigadors i investigadores, no s'han acabat cedint (29). L'argument més comú per a la no cessió es refereix a que les dades són informació reservada, estadística oficial o que hi ha problemes de confidencialitat. El segon és el "no argument": els investigadors reporten no haver rebut una explicació clara. [Apartat 3.3.]

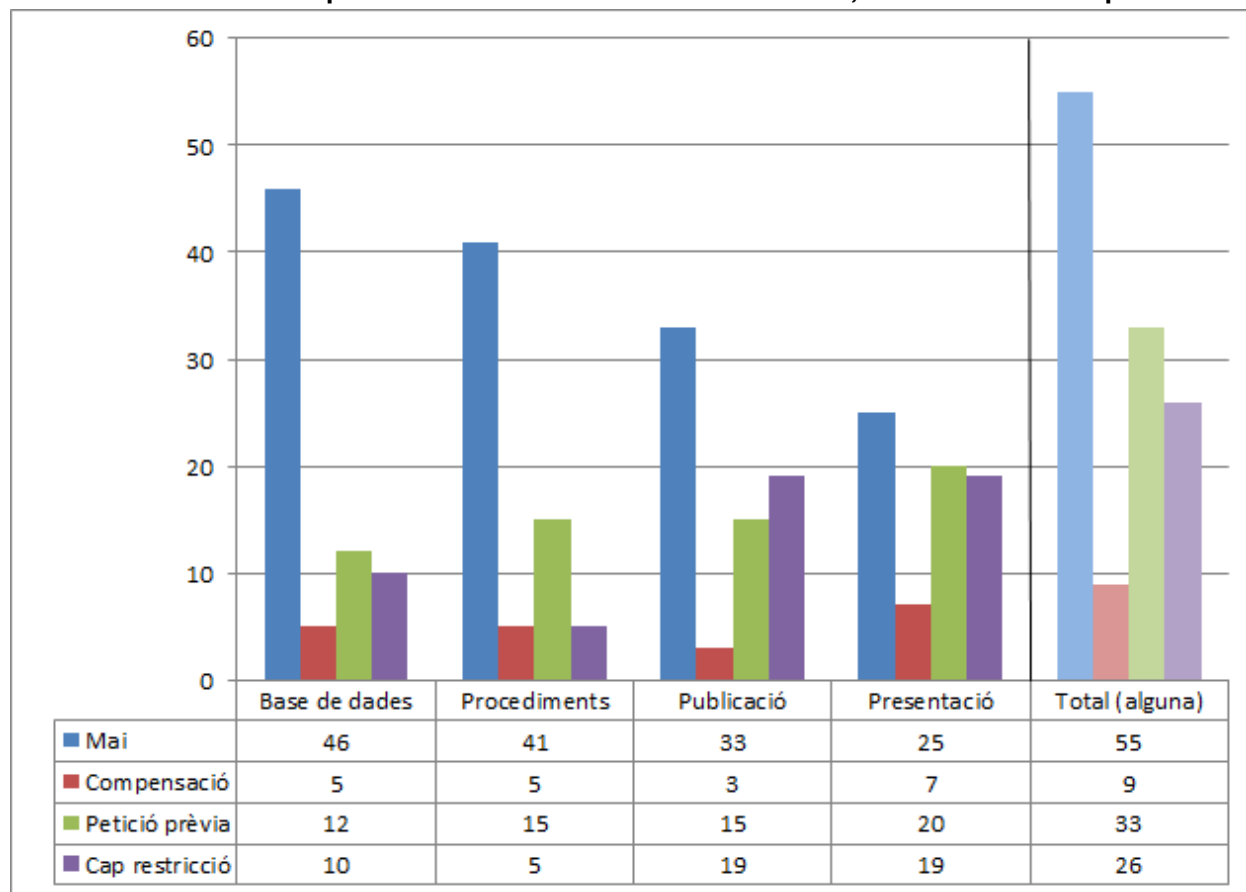
El mínim que caldria demanar és una resposta clara i inequívoca per part de l'Administració Pública. I, encara millor, informació accessible sobre quins són els criteris per cedir cada una de les bases de dades, a més de tota la informació necessària per valorar, abans de fer les gestions per a la demanda, si el contingut s'ajusta als objectius de la recerca sobre educació que s'hagin plantejat.

Cultura de compartir entre la comunitat investigadora

Les respostes a l'enquesta fan evident que no hi ha una cultura de compartir informació sobre les pròpies recerques, entre la comunitat investigadora. La majoria de respostes es concentren en el "mai" haver compartit bases de dades (57,5%), procediments d'anàlisi (51,3%), publicacions en versió *preprint* o *postprint* (41,3%) o presentacions de resultats (31,3%).

La visió de que compartir informació és positiu tant per a la pròpia recerca, que guanya en credibilitat i robustesa, com per a la recerca que fan altres, que pot construir-se sobre bases més sòlides, no sembla haver calat en les persones que fan recerca sobre educació a Catalunya. La cultura de compartir informació no pot fer més que estendre's, donat el desenvolupament que estan tenint les iniciatives de coneixement obert (*open knowledge*) o de ciència oberta (*open science*), pel que la comunitat investigadora necessàriament haurà de posar-se a l'alçada.

Gràfic 7. Hàbits de compartir diferents resultats d'una recerca, en nombre de respostes

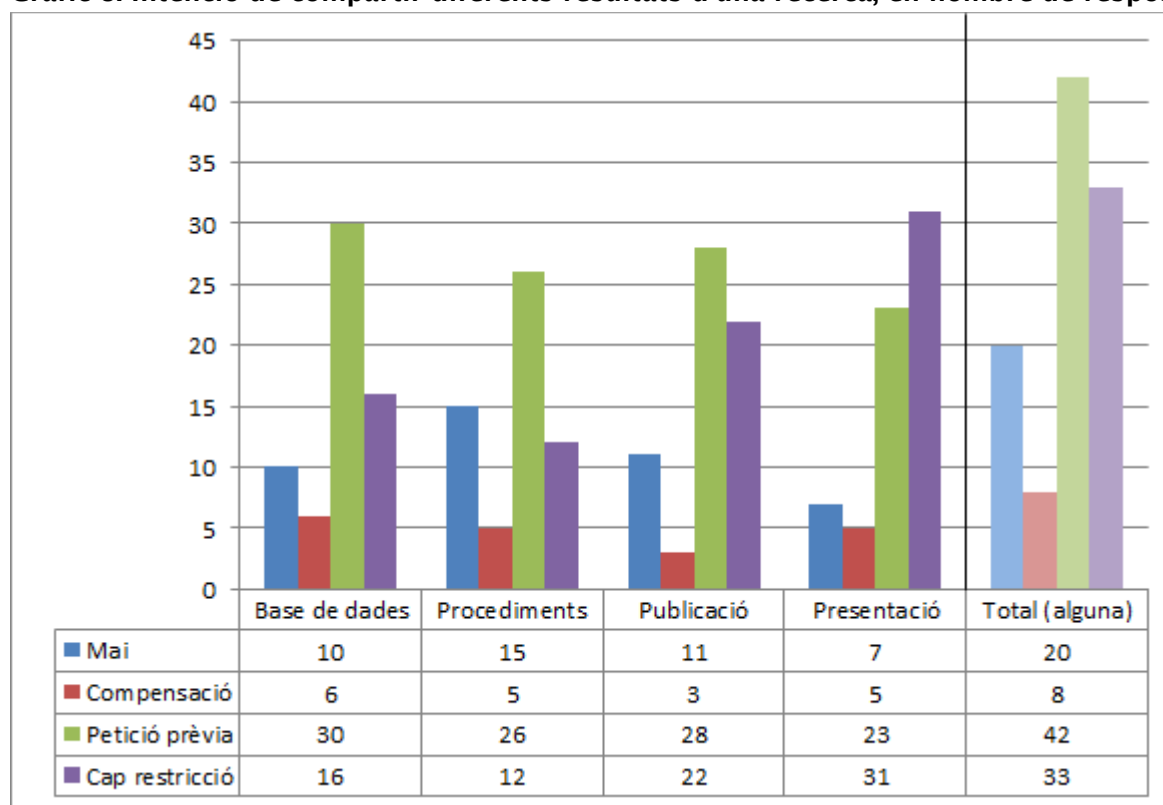
Font: elaboració pròpia amb les dades de l'Enquesta sobre fonts de dades en educació reglada

Intenció de compartir dades de les pròpies recerques

La bona predisposició a compartir informació de les recerques pròpies és clarament superior a la pràctica real. Només un de cada tres investigadors declaren que mai compartien algun dels elements proposats. Tot i això, en el cas de bases de dades i procediments d'anàlisi els investigadors les cedirien si hi hagués una petició prèvia, mentre que les publicacions i presentacions es cedirien en major mesura sense cap restricció.

Els investigadors en educació del país semblen disposats a compartir més informació, i a fer-ho de manera menys restrictiva. L'interès de la seva tasca, i el ressò, segurament s'ampliarien enormement si practiquessin més el que diuen estar disposats a fer.

Gràfic 8. Intenció de compartir diferents resultats d'una recerca, en nombre de respostes

Font: elaboració pròpia amb les dades de l'Enquesta sobre fonts de dades en educació reglada

Propostes

- Disposar d'un llistat exhaustiu de totes les bases de dades sobre educació de què es disposa, amb l'especificació del seu contingut, el nivell de desagregació, la persona de contacte per demanar-la i els criteris per poder-hi fer recerca. Aquest llistat hauria d'estar en un lloc ben visible i accessible al web. Hauria d'incloure tot tipus de dades: procedents d'enquestes, d'aplicatius de les escoles, de registres administratius...
- L'administració hauria de ser molt més transparent a l'hora de justificar la no cessió de les dades als investigadors. Exposar amb claredat els arguments, que aquests siguin de pes i s'apliquin a tots els investigadors per igual.
- Hi ha moltes dades que ja estan preparades per a la seva publicació i podrien penjar-se al web. Com més a l'abast de la comunitat investigadora estiguin, més ús i rendiment tindran. L'existència de portals de dades obertes com el propi de la Generalitat de Catalunya són una opció a considerar.
- S'hauria de fer un pla integral d'alliberament de dades, que inclogués una reflexió profunda i que incorporés professionals, tècnics i decisors. En aquest pla s'hauria de delimitar quina informació és susceptible de ser compartida amb la ciutadania, en quines condicions, per a quins actors... I delimitar amb claredat quines són aquelles línies que no s'haurien de traspasar.
- Aquest alliberament s'hauria de fer d'acord a uns principis tecnològics i metodològics clars, tenint en compte el veritable significat de la paraula "obert": la llibertat per a reutilitzar, revisar, remesclar, redistribuir i retenir dades en obert. Per fer-ho, és necessari conèixer els aspectes tecnològics lligats a les dades obertes (estàndards, formats i descripcions, entre d'altres), així com els aspectes legals per fer-ho correctament (licències, condicions d'ús, etc.). Inspirar-nos en experiències internacionals d'implementació de l'alliberament de dades, que ja s'estan implementant, podria ser un molt bon punt de partida.
- Per tant, a banda d'oferir un suport tecnològic per a la gestió de les dades, en forma d'un repositori obert que determini clarament què i com es pot compartir, i per què, facilitant l'accés a tercers, es necessita també un pla de formació que contempli tant la promoció de les dades obertes en el sector educatiu com la capacitació dels participants interessants, en forma d'un manual de bones pràctiques que reculli i ampliï diverses iniciatives que s'han dut a terme recentment en aquest camp.

